

28. II. 1887.

5. ir 6. num.

LIETUVISZKASIS BALŠAS

redomas Jono Szlupo,

iszeina trissyk ant mėnesio; kasztuoja ant metu 2 dorėlu, o Auropoje du ir
pusę dor. Atskiras numeris 7 centai. Už coli apgarsinimu ant metu 10 dor.
o wieną syki garsinant 20 centu už kožną eilę.

Entered at the Post Office at New York as second class matter.

TREČIAS

METAS.

NEW YORK.

Adresas Rėdystės: Jonas Szlupas, 43 Spring st., New York.

Kromas And. KAPOCZIAUS.

Parsiduoda kava, miltai, cukrus, arba-
ta, marszkinei, keliu es ir wisokie daig-
tai, kokie tik yra reikalingi dėl žmogaus.
Asz taipgi užsiprasau wisus brolus lie-
tuwininkus, kad neužmirsztu atliankyti
mano sut

S. MAIN St. Shenandoah Pa.

Kitose duryse no bankos,
Forgusono mure.

ANTANAS WYSZNIAUCKAS,
zinomas gerai hetuwiams Amerikoje,
gywena po No 383 Grund st., New York
dabar atidarė AGENTURA, tai yra pa-
duoda szifkortes, iszmaino piningu
parduoda tikietus ant geležinkelu ir
už pigiausia prekia.

AGENTAI L. Balso: Szenandoryje M. J. Andriukaitis, M. Janczaitis
Baltimorėje — — —; Clevelande J. Almonaitis; Jersey Cityje Kazys Gilas,
Wiljamsburge W. Matulewyczius; Naujorke P. Pasiackas ir W. Džian-
kauskas; Bruklyne R. Pakauskas, Waterburyje ir Union Cityje K. Baltruk-
nis ir Sadlauckas; Mahanoy Cityje Milauckas, Ausziura ir Budwėza; Wilke
Barneje J. Aleksnaitis.

MAX REESE

21 S. Main

SHENANDOAH Pa.

pardawėjas likieriu ir cigaru, yra podraug
wisatiniu AGENTU dėl wisu garlaiwiu Hamburgo, Brėmos ir Antwerpos
siunczia piningu ir wisas dalis Rusijos, Wingrijos, Lenkijos ir Lietuwos
pigiausia prekia. Nekas czia nebus prigautas. Gywenu pagal banką.

T. V. JARVIS CHRISTOPHERS,

adwokatas [counsellor at law]

NOTARY PUBLIC

5 & 7 Murray st., New York,

Grinczia 34 35 & 36. 10 ryt. iki 6 wak.

Gywenu: 146 Madison st., New York,
iki adynai 9.30 rytą ir no 6 iki 7.30 wak.

Užmokėjo už L. Balsą:

A. Kapoczius \$ 2.50, J. Ketawyczius \$
2, S. Maczinskas \$ 2, A. Ulman \$ 1,
J. Mockaitis \$ 1, Ch. Rice \$ 1, S. Mi-
lauckas \$ 2.53, L. Refowicz \$ 5, M.
Janczaitis \$ 2, K. Paplauckas \$ 2, J.
Szimanskas \$ 2, W. Walenta \$ 1, Ju-
Zygmantas \$ 1, K. Grinins 1 ibl.,
Almonaitis \$ 1. Dėl istorijos: W.
tauto drangystė \$ 2, Jon. Aleksnaitis \$ 5

ITURIS 5 ir 6 NUM. L. BALSO.

Antanas isz Bugnu, Kam reikalingas mokslas, l. 53. Ugis žmogaus, l. 57.
J. Kalnėnas. Undinos, l. 60. Szernas. Senowiszki Lietuwos piningai,
63. Gromatos, l. 65. Naujienos, 74.

KAM REIKALINGAS MOKSLAS.

Kad aš tikrai žinocčiau, kad jus, mano mieli brolei, ant šio klausimo, 'kam reikalingas mokslas', iš sykiu atsakysite teisingai, beje kad 'geras mokslas kiekvienam žmogui gyvenime reikalingas, nės žmogui su mokslu lengviaus pasiekti laimę ant žiamės', taigi sakau, kad aš žinocčiau, jog jus taip atsakysite, tai man jau apie šitą klausimą nereikėtų tolaus kalbėti, idant jus pertikrinti, kad mokslas kiekvienam labai reikalingas ir naudingas. Bet ant nelaimės aš tikrai žinau, kad tarp jusu, mano mieli, yra labai daug tokiu netikusiu, kurie kalba: 'kad tiktai turtingiems ponams ir mokintiems urėdininkams reikalingas mokslas, o prastiems žmonėms nekam jo reikia, nės gird' ir be mokslo lengvei galima apsieiti'. Todėl tokiems, kurie taip kalba, aš ir noriu parodyti, kad jie labai klysta, noriu jiems parodyti teisingą kėlą ir drauge wisiems kitiems ikwėpti norą, idant kiekvienas pamylētu mokslą ir jo trokštu.

Sziuo žygiu bus gana tiek, kad aš jums paaiszkinsiu, kas tai yra buti mokintu, kokia nauda iš mokinto ir kuomi atsiskiria mokintas no prasczioko nemokinto? Kaip kiekvienas lengvei atskirs dienos szwiesą no nakties tamosos, taip lygei lengwu atskirti mokintą žmogu no tamsaus prascziokėlo. Kada szwiesus žmogus nori iszmanyti apie kokius nors daigtus, tai iš pradziu sawęs klausinėja, iš kur tie daigtai paeina, arba kokią jie turi pradzią, dėlko jie tokie o ne kitokie, ir kam jie tinka? ir tiktai tuomet žmogus gali aiszkei apie tuos daigtus iszmanyti ir kitiems apipasakoti. O kad žmogus tokiu budu jieszkodamas teisybės pats nepaklystu, tai jieszko rodos kitu žmonių, kurie apmislyję tuos paczius daigtus apipasakojo arba surasze i kningas, kaip jie juos numanė. Taip tyrinėdamas wisokius daigtus mokinys iszlawyja sawo protą, ir daug dirbant wėlaus kaskarts jo iszmintis platyn eina. Taip lygei kaip darbininkas, kada nuolatot wienu amatu užsiima, pagalaus gerai iszsilawyjės gali geru amatininku pastoti.

Geras mokslas mus pamokina, kaip ir apie ką mislyti, ką kam ir kada pasakyti, kokių budu lengwiauisei ir geriauisei galima ką nors padaryti ir kaip prigulti rėdyti sawo darbus. idant jie sutiktu su iszminczia ir musu sąžine, beje idant musu darbai butu iszmintingi ir negraužtu už juos sąžinė. Kaip druska yra reikalinga walgyje ir szwiesa akims, taip mokslas reikalingas musu protui. Kaip be akiu, ausu ar kulbos žmogus kuniszkaiz pažeistas, taip ir kiekvienas be mokslo pažeistas dwasiszkaiz yra nēkam netikęs žmogus, nės negali lei sawę kame nors palengwinti, nei kitą naudingai pamokinti. Žmogus aiszkei

nesuprasdamas, ką mato aplinkui sawę, negali jokiamė darbe buti geras darbininkas. Toksai žmogus gywena, mislyja ir dirba taip lygei kaip maszina; jo gywenimas mažai kuo skiriasi no gywuolu gywenimo. Mokslas nors ir negali žmogui proto užstoti, jeigu gamta jam jo nesuteikė, tai wienok mokslas taip apszwieczia žmogaus protą, kad jis stojasi kaskarts gudresnis ir gali iszpildyti wisokius sawo užmanymus. Neapszwiestas protas panėsi i geleži, isz kurios dar nėko nepadaryta, o mokyto žmogaus protas panėsi i tą daigtą, ką jau isz geležies padarytas. Nemokintas žmogus kaipi medis isz grios parwežtas, o mokiutas tū kaipi skrynja isz to medžio padaryta. Asz mislyju dabartės, kad kiekwienas matydamas toki dideli skirtuną taip mokinto ir prasczioko troksz apszwiesti sawę mokslą; asz mislyju ipacz dėlto, kad kiekwienas žmogus jau i z prigimties trokszta kas kartas didesnės laimės, o tai tiktai per mokslą yra galima aptureti.

Ką jus sakytumėte, jeigu asz jus paklauscziiau, kaip žmonės atėjo ant wiso ko, ką sziek-tiek moka ir padaryti gali? Kas suninksztingo ju gywuoliszkus paproczius, kas atwedė ant pažinimo gamtos? Isz kur isimanė ir kaip statyti mēstus, kaimus r smagias grinczias? No ko iszmoko dirbti naudingas maszinas, wirti gardžius walgius, siudinti dailus drabužius ir isitaisyti daugeli kitokiū naudingū daigtū? Ar tai wis žmonės žinojo jau no pradžios swėto, ar tiktai pamažėli wisą ką pažinojo? Kiekwienas žmogus, kurisai mėgsta ir moka wisą apmislyti, atsakys, kad žmonės wisą, ką dabar žino ir moka, pasieke pamažėli per ilgus amžius ir tai tiktai su mokslu pagelba. Be mokslu mēs iki sziolei nebutumėme galėję nei mažiausio daigtelo sau ant naudos iszmislyti. Ant žiamės ir dabar dar daug yra laukiniu žmoniū, ką jokio dar mokslu nežino: jie tiktai wargu atsigina no bado ir szalczio, o daugiau apie nęką dar nemoka mislyti. Mēs jau pažinome gamtą; kuniszkus ir dwasiszkus daigtus, t. e. reikalungus kunui, protui ir szirdžei, sawo sylomis ir patyrimu turėjome iszrasti. Nekiekwienas žmogus gali ką nors iszrasti, bet tiktai sugiebesnejai, o wisi kiti ima kaipi gatawa ir traukia sau naudą. Mokslas eina wis pirmyn ir jo galu negali buti. Kaip medis kasmet ugius iszleidžia ir stembsta, taip lygei einasi ir su mokslu. Mēs daugiau iszmanome už musu tēwu tewus, bet must waiku waikams tikrai nebus gana tiek, kiek mēs žinome: jie troksz ko nors geresnio. O tai pats diewas no musu to reikalauja, liepdamas mums kaskart daugiau žinoti ir buti geresneis ir tobulintiesi.

Už wisą, ką mēs turime gero, gražaus ir naudingo, galime padėkawoti tiktai žmonėms mokianties. O ką gero padarė žmonės tamsus, be mokslu, ką nemoka ir nenori apie nęką pamislyti? Nėko, nės kas galwa nedirba, tai kad turėtu ir deszimti ranku, wienok nėko gero ir žmonėms naudingo nemokės padaryti. Tiktai mislyjanczioj duszioj gali kilti padorus užmanymai, kuriuos jisai mokės prigulinczei iszpildyti, ir galės isz sykio teisingai numanyti, kokia bus nauda isz jo darbo jam pacziam ir kitiems. Žmogaus protas apszwiestas

mokslu panėsi i tekanti wandeni, kursai nėkad nepelyja, arba i geležini nuolat wartyjamą iranki, kursai nėkad nerudyja. O protas be mokslu kaskarts daugiaus szumpa ir apnyksta pelėsei kaip stowinti wandeni taip, kad ant galu pasidaro nėkam newertu kaip geležis rudžiu suėsta. Prisižiuėkiamie dwiem žmonėm, norint tikriem brolam, kuriuodu yra wienokios dwasios, wienokio budu, wienokios galwos ir abudu mėgsta darbą. Koki dideli skirtumą pamatysime tarp juodwieju, jeigu wienas gerai užaugintas ir apszwiestas, o kitas pasilko be jokio mokslu. Pirmasis isz judwieju, t. e. pasimokinęs, yra tūras žmogus: jis žino, kam jis gywena ant žiamės, kokias turi tiesas ir reikmenes, kokios ir no ko gali laukti atpildos už sawo darbus. Kitas-gi nemokytas gywena wargei ir be jokios paguodos; jo darbus panėkina, per aklybę jis nežino sawo teisingu tiesu ir turi tikti ant to, kad isz jo sunkaus darbo kitas gudresnis už ji turi sau naudą. Tokio žmogaus gywenimas sunkus: jis nemoka isz-siristi isz sawo wargu, kantrei nesza sunkią nasztą ir wienais tik dejawimais lengwina sawo kanczias. Juk ne ant to žmogus leistas, idant amžinai butu aklas ir lyg koksai gywuolys ant žiamės waikszeziotu. Kas nemoka atlikti swarbiausiu reikalu kuno ir duszios, tas isz tikro nežmogiszkai gywena, ale kaipi medis pamaželi džiusta. Žmogus nemokintas tai kaipi didelis waikas, ką nemoka mislyti ir gerai ką padaryti. Toksai žmogus nors wisko butu pilnas, wisu augsztinamas, wienok yra wargszas, gailisczio wertas. Jisai nors ir turėtu augszcziausia waldžią ir turtus, wienok nėko gero nepadarys, o parodys tiktai sawo kwailumą ir g wuoliszkus norus, taip lygei kaip anoje pasakoje, kur wienas prascziokėlis žadejo, kaip tiktai busęs karalumi, prisineszti pilnus rumus szieno, kad butu gardu miegoti. Geresnio sau daigto jisai negalėjo isz-mislyti. Isz tikro tamsus žmogus bewaik nėko geresnio už gywuolus nepageidauja: tamsus žmogus, kaip ir gywuolys, geidžia tiktai miego, walgio ir kitokiu reikalawimu. Ir gražiausias gantos downas kaip sau taip ir kitiems ant nėku apwers. Protas be mokslu tai kaipi dyka žianė, ant kurios auga tik žolės. Kaip tank uosė krumuose gywena draskanti žwėrys ir baisus kirminai, tūp ir neapszwiestoje galwoje turi sau lizdą nedorybės ir wisokie burtai. Iszkirsti reikia kramus, o žwėrys isznyks ir žmonės atsigins no pragauszties; reikia apszwiesti protą, o wietoje bjau rinu papratimu gražiausia dorybė pražydes. Kokią turi naudą isz sawo sunkaus darbo, jeigu neturi wi'ties pataisyti sawo bawi ir nepadaręs nėko gero ir n uwlingo nudžius kaip koksai medelis.

Kas dabar gali sakyti, kad ant nėko neužsipelno tie, kurie wisaip rupinasi, idant mokslas ir prascziokėli apszwiestu. Jeigu didelė padėkawonė priguli tam, kas iszmokina kudiki žodžius isztarti ir waikszezioti, tai daug didesnę garbę užsipelno, kas kitus iszmokina iszmintingai mislyti ir padorei apsieiti, nės i jo duszią kaip i laukini medi iskiėpyja gerą mokslą ir gražiausias dorybes. Reikia mokinti wisus žmones, reikia no mažumėlės taip auginti, kad iszėję in swetą galėtu suprasti sawo padėjimą ir kad mokėtu ir galėtu pergalti gywenimo

sunkenybes; o tokie bus naudingi darbininkai. O ar sunku tai atsiekti? Nėra sunku, reikia tiktai pakilti iš dwasiszko surembėjimo, o tikrai pabus musu žingeidumas, beje noras wiską pažinti ir suprasti; kitaip sakant: atsiras noras mokintiesi, sawę apszwiesti. Mēs nemesdami sawo kasdieniuu darbu galime mokintiesi. Mums ir tai bus gana, kad mēs iszmoksime iszmintingai mislyti, su nauda dirbti, sawo reikalu žiurėti, dailei apsieiti, buti paczedžeis, žodžiu sakant: buti gerais žmonėmis ir tokio wargo neturėti. Jeigu mēs apszwiesime sawo protą, sudrutinsime budą ir galėsime sawo reikmenis suprasti, tai kiekwienas su noru dirbsime sau aprinktą darbą ir busime kantanti.

Tiktai iszmintis ir dorumas pakela žmogū. Nors kam werti ir žiamiszki turtai, bet kur-kas wertesnis turtas --- mokslas ant gero apwerstas. Žmogus sawo iszminti už nėką ant swieto neatiduotu. --- Iszminti, nors ir lėcziausiam žmoguje, pažins ir pagarbins. Žinowas ir moliniame puodelyje pažins gerą gėralą. Nės ne tas paskutinis, ką sėdi pas pecziu, bet tas, kursai nėkam newartas. Užtaigi, nors ir mėsztus krapsztinėsime ir žiamę arsime, o jeigu pasimokinę busime, daug wertesni busime, ne kaip be jokio mokslo. Žmogui pasimokinusiam darbas lengwiaus eina ir isz to darbo nauda didesnė. Pasimokinę žmogus tai jau ne kaipo maszina, ką wieną tik darbą dirba; jis gali rasti daugeli kitokiu darbu, o ne dirbti wis tik wieną darbą. Pasimokinę mēs netiktai lengwiaus triusimėsi apie jawus, bet rasime sau ir kitoki darbą naudingą nkėje; suprasime, kokią mēs galime turėti naudą, užwesdami gerus sodnus, apynynus, prasimandydami bieziu ir daugeli kitokiu isimanymu. --- Žmogus randa moksle netiktai dwasiszką turtą ir pagelbą, bet ir paguodą wisokiuose prispaudimuose. Gali netikti turtu ir draugu, o jeigu turėsi galwą ir gerą szirdi, tai da wis tik galėsi geriaus už kitą tarnauti artymui. ---

Kad sziek tiek sawę apszwiesti --- reikia mokėti skaityti ir raszyti. Bet iszsimokinę skaityti ir raszyti tai da nėko nežinai, o tiktai gali žinoti, gali pasiskaityti, pasimokinti no kitu ir tą mokslą jau gali sau ant naudos apwersti, taip lygei kaip pasisotini tiktai priimdamas maistą. Bet kaip nebuna sotus kiekwienas, kas turėdamas maisto, jo newartoja, taip lygei ir turėdamas kningu, bet ju neskaitydamas arba nepermandamas, neturėsi jokios naudos. Reikia gerai mislijant imti i galwą ir szirdi, ką skaitai isz kningos ir ką gero girdi no kitu. O kaip walgis nors ir gardžiausias, neeina ant naudos, jeigu mēs per daug jo priimame, taip lygei ir isz mokslo bus mažai naulos, jeigu mēs i sawo galwą norėsim apimti tiek, kiek negalime iszwengti. Mokinkimėsi ko mums reikia, taip kad tą mokslą galėtumėme parodyti sawo darbuose, o tai bus naudingiausias toks mokslas. Nėra jokios naudos isz žiedelo be waisiaus, nedaug naudos ir isz mokslo be darbu. Wisas swietas --- tai musu kningos, tai musu gywėnimas, tai mokslinyczia; o žmoniu iszmintis --- tai kaipo akys. Igykiamė i mēs tokias akis, o szwiesiaus ir linksmiaus gywensime. Juk nenorėtumėme pasilikti tokia maszina, kuri turi akis, o nemato, ausis, o negirdi, smegenis,

o nemislyja, walę, kuri miega ir galwą, kurioje mažai kas yra. O juk žmogus be mokslo beweik tokia maszina. Kaip be szwiesos, szifumos, wandens ir oro žmogus negali gywenti kuuiszikai, taip be mokslo negali gywenti dwasiszkai. Taigi dabar matome, kad wisiems žmonėms, už tai ir prascziokui, mokslas labai reikalingas, ipacz ukėje, nės kiekwienas matome, kaip reikia mokėti elgtiesi ir žiurėti ukėje, kad gerai wiskas klotusi. Pas mus yra daugelis ukininku sziek tiek pasimokinusiu, kurie isimano geriaus iszdirbti lauką, szaip taip pelnus warinėti. Toki žmogu pirmą syki pamatęs jau pažysti, kad apszwiestesnis; jisai nesumizgęs, neaplėpęs, kaip kiti: kur juos waro, ten eina, ką liepia, tai daro, o nežino nei ką nei kam. Reikia, brolei, reikia wisiems mokytiesi, idant linksmiaus, lengwiaus ir naudingiaus gulētumėme gywenti.

M a s k w o j e. 21 sausio 1887 m.

Antanas i-z B.

ŪGĖS ŽMOGAUS.

G e m a l a s. Paczioje pradžioje, po apsiweisimo motynos, gemalą auga imdamas peną isz trynio motyniszko kianszio, kuris tampa pawirsiu sugertas; po to pareina, tam tikrame czėse, penėjimas per bambą. O wėlanę wietą tokio penėjimo iima kitas, prigulintis no waskulariszko sueilawimō, placentos.

K u d i k y s t ė ž m o g a u s. Po gimimo kudikio prasideda naujas budas penėjimo, beje walgidinimas pienu, ir tik palengwa, lūpsniszkai, kada jau pasidaro reikalingos atmainos suwirintuiose kuno prietaisuose, kada dantelei prasikala, prisiima paskutinis budas penėjimo. Wienok ir czia žmogiszkas kudikis, per sawo silpnybę ir nestamantrumą, nežiurinti ipatybes musu draugininio padėjimo, gywena priegulmėje, nesawistowei. Atmainos, kurias pereina ir wisi gywuolai, nepasibaigia laike gimimo, o tik wėlesniame amžiuje pasiekia lūpsniszką iszsitaisymą kuno, prie ko prasideda lūpsniszko atmainos ir apsireiszkimuose dwasės.

Gimdamas žmogaus kudikis yra silpnas ir nesusiwaldo. Nors jis tuojuau atidaro akis, netaip kaip kad pas kitus papžindžius gywuolus, wienok jis neturi pažymiu supratimo to, ką mato; nors jis girdėtu garsus ar trenksmu; kokius norint, jis ju nepastebi. Po tokio padėjimo suszlorimo ir tingumo weikei pareina padėjimas sumaiszyto jautimo, po ko lūpsniszkai apsireiszkia gabumas nuswerti sziovias - tokias idėjas. Prancuzas Buffon labai teisingai pasakė, kad ankscziausė gadynė supratybiszko buwimo yra parodawiete skausmu, ir gywenimas kudikio dalinasi tarp miego ir werksmo; isz snudumo jij; pažadina tiktai iszalkis, ir tik praėjus daugiui dienu, juk ir nedėlu, apsireiszkia

prasijuokimas. Kudikis yra per s ĩpnas, kad persiwersti galėtu no szono ant szono, ir pasilieka padėjime, kokiame ji paguldome. Jo uoda, kuri prie gimimo buwo apdengta bal̄sua plėwe, vernix caseosa, pasidaro rauswa, nors tos spalwos tirsztis weikei panyksta. Toje gadynėje gywenimas yra tik vegetatywiskas, kudikis walgo, miega riszsitusztina. Glytėta medega, wadinama meconium, kuri susikrowė jo widuriuose laikuose gemaliszko gywenimo, iszsimeta laukan per wieną maž - daug dieną po gimimo, ir sklwis pradeda sawo weiklybę.

Kudikis pradeda juoktiesi susilaukęs 40 dienu; nors jis ga'i rėkti, bet negali werkti, beje pralieti aszuras. Jau ankseziaus jis parode sawo pasimėgimą ar nepatiklumą. Staczius stowėti ir sribuluoti jis iszmoksta per metus, ir metams pasibaigiant pradeda žlebenoti.

Dantys rembti pradeda ilgai dar priesz kudikio gimimą. Wagutė pasidaro dantinėse smagenyse abiejose pusėse žandu; o dugne tu wagucziū randasi po penkias sudyniuotas papilles, beje isz wiso ju yra dwideszintis. Sienos wagucziū suanga tarpuose ir wirszuje kožnos papillės, tarp kad tokiu budu kožna papillė uždaroma yra i taip wadinamą dantu maiszeli. Dantys kada jau ugteri, weržiasi per lubutes maiszeli, i kuriuos jie yra uzraukti, ir maž ar daug tas lubutes sugerdami jie prasikała. Pirmieji kudikio dantys wadinasi netikrais arba pienineis dantymis. Tarp kudikio dantu, widurinei prieszakinei pasirodo i septintą mėnesi, pirmiausei apatiniamė smakrakauylje; szalnei prieszakinei apie asztontą ar deszintą, prieszakinei kruminei i 12tą, ir iltinei i 18tą mėnesi, o užpakalinei kruminei prasikała tarp to ezėso ir triju metu. Widutinis laikas pasirodymo tikruju, iszlaikytiniu dantu dėl prieszakinu kruminiu --- 7ti metai; dėl widuriniu prieszakinu --- 8ti; dėl szalinu prieszakinu --- 9ti; dėl prieszakinu bikuspidu --- 10ti; del antru bikuspidu --- 11ti; dėl iltiniu 12ti iki 14tu; ir dėl paskutiniu kruminiu --- 19ti iki 21mu metu. Dėlto kad paskutinis kruminis dantis iszauga taip wėliu, lietuwininkai wadina ji dantimi gudrybės.

Kal̄ba. Taralus isztarti kudikis pradeda tarp 12 ir 15 mėnesiu; tame wieni garsai prisiima lengwiaus negu kiti; tarp anu randasi A, O, B, P, M, T.

Nulenkmė patėmyji mo ant wieno daigto. No to laiko dvasė greitai iszplaukia isz miszinio daugybės ispaudu, ir mokinasi apsi-toti su džiaugsmu ant wienos. Tas gabumas dwasiszko atitrauktumo yra iwyskniu iszdėstymo ant dalu arba specijalizacijos, ir apsireisk mu istatymo Von Baer'o. Dwasiszkas skirtumas, koki mės tankei pastebime tarp wieno žmogaus ir kito, priguli gana daug no tokio gabumo nulenk̄ti misli wienop daigt p. Tas, kuris reizskėi nuwokia daigtą, aiszkei apie ji ir pasznekės.

Per kudikystę ir waikystę apgymis, juk ir maiwos, igyja sudėjime didelę atmainą, kuri ten pasidaro. Gymis ažuot iszreiksztė pasiuėginą ir skausmą draugėje su prasijuokimu ar rėkimu, kaip kad buwo padžioje, igyja gabumą

iszreikszti kożną laipsni jautimo. Toli dar gražu iki pasiekiant subrendimą mėš skaitome be sunkenybės mislis, kokios pereina per dvasę, isz cziaupimo lupu ar mirkecziojimo akymis, ir tepluszis gali iszreikszti kożną szeszėli jautimo ir kożną dwasės sukrutinimą, wien tik tam tikru sutaikinimu pawirszutinio powyziaus.

Didžiausias ilgumas kudi kio. Mėnesinis augimas gemało per 6 mėnesius priesz gimimą isznesza maž - daug du colu. Gemant didžiausias ilgumas waikio isznesza $18\frac{1}{2}$ colu, o merges $18\frac{1}{8}$ colu; taigi waikis yra mažumyti ilgesnis.

Augimas waikiu ir mergiu. 16tuose ar 17tuose metuose mergės tiek turi ugio, kiek waikai pasiekia mete 18tame ar 19tame. Tankiausiai gywentojai mėstu yra augalotesni ne kad kamieczei. Pilną augsztumą dangiur tuli pasiekia 25tuose metuose; labai sziltuose ir labai szaktuose klimatuose suaugimas greicziaus iwyksta. Gulsczias padėjimas mėgus yra augimui, ir, per sawo paties swarybę, žmogus yra trumpesnis wakare ne kad jis pasikela rytmetyje isz guolo.

Apie greitumą augimo galima pastebėti, kad augimas greicziausiai eina po gimimo, ir wis mažinasi iki maž - daug penkiems metams, beje gadynei didmenos pasitikėtino gwenimo. Po to augimas paileka wienodas iki maž daug 16tiems metams, ir kasmetinis priaugimas isznesza $2\frac{1}{4}$ colu. Po subrendimo augimas numožta, ir no 16 iki 17 metu isznesza $1\frac{1}{2}$ colu, o tolimesniuose dwiejuose metuose tik 1 coli. Metinis priaugimas i augsztumą, tuomet pasiektą, be pertrukio mažinasi no gimimo. Gemałas auga tiek ilgyn per mėnesi, kiek waikas tarp 6 iki 16 metu auga per metus. Riba augimo abiejų lycziu nėra lygi, nės moters yra žiamesnės už vyrus, jos užbaigia sawo augimą greicziaus, ir per metus auga mažiaus. Žmogus gauso aplinkybėse gali tankei pereiti paprastą augsztumą, bet wargas ir nusidirbimas mėgia sumažinti jį. Ilgamžystė paprastai yra mažesnė dėl žmoniu didelo augalotumo.

Didmena ir mažmena augalotumo žmogaus. Kas atsteina daugmenos ir mažmenos augalotumo, yra galima pastebėti, kad Pridrikis Didysis turėjo sawediszką sawo palydėtinę gwardiją, kurios kareiwei buwo 8 pėdas 3 colus augszezio, o w' isz kitos pusės, raszo Birch, buwo wienas žmogus, 37 metu amžiaus, kurio augsztumas iszneszė 16 colu. Nužiurėdamas in tuos ir kitus atsitikimus jau Quetelet padėd 8 pėdas 3 colus kaipo didmeną, o 1 pėdą 5 colus kaipo mažmeną augalotumo; o paprastą augsztumą žmogaus jis aprokuoja ant 5 pėdu 4 colu. Puse vyrų Prancuzijoje, metuose konskripcijos, yra tarp 5 pėdu 2 colu ir 5 pėdu 6 colu, bet kariszki pritikimai didžios rewolucijos padarė stowią ispaudą ant prancuzu: pažiamėjo paprastas augalotumas per sudėwėjimą augalotuju. Quetelet prieg tam pastebi, kad tarp 10 milijonu žmoniu yra tik wienas turintis daugiau kaip 6 pėdas 8 colus, ir wienas mažiaus negu 4 pėdas. Bet tas istatymas netinka dėl Amerikos.

S w a r u m a s k u d i k i u. Kas atsieina swarybės, tai ką tik gimę vaikai yra sunkesni ne kad mergės. Widutiniszkai ant 20.000 kudikiu randame $6\frac{1}{4}$ swaru kaip swarybę prie gimimo; didmena ir mažmena buwo 10 ir pusė swaru ir $2\frac{1}{4}$ swaru. I nedelę po gimimo swarybė pasimažina, isz priežasties orinio kwėpawimo. Skirtumas swarybėje tarp abiejų lyeziu laipsniskai pasimažina iki i 12tus metus, kur yra pasiekiamą lygswarybė.

S w a r y b ė i w a i r i o s e g a d y n ė s e gywėnimo. Didmena swarybės yra pasiekiamą i 40 metu, ir kad 60 metai prisiartina, pastebime pasimažinimą swarybės, toks sumažėjimas swarybės pasiekia 12 swaru aplink 80tus metus, ir angulotumas czia pasižiamina ant $2\frac{3}{4}$ colu; moteriskė pasiekia sawo didmeną swarybės mažumyti wėlaus, i 50 metus. Rubežine swarybe dėl wyru yra 108 swarai ir 216 swaru: dėl moteriskuju $87\frac{1}{2}$ ir $206\frac{2}{3}$ swaru. Swarybė 19tuose metuose bewaik yra ta pati kaip senatwėje abiejose lytyse. Prie pilno iszaugimō wyriskis ir moteriskė sweria bewaik 20 sykiu tiek, kiek prie gimimo. Pirmuose metuose kudikis abiejų lyeziu patrejopina sawo swarybę. Reikia 6 metu daugiau, kad taji padwejojinti, ir 13os metu, kad paketuriojinti. Tuojau po subrendimo abi lyti turi pusę sawo galutinės swarybės. Tarp metu 25 ir 40 paprasta swarybė wyriskiu yra 136 ir pusė swaru, o moteriskiu --- $120\frac{3}{4}$ sw.

Prietaikmė a u g s z t u m o i r s w a r u m o. Sznekant apie prietaikmę tarp augsztumo ir swarumo, jeigu žmogus didinosi lygionis wisose linkmėse, swarybė butu kaip szesztainis augsztumo; bet kadagi taip nėra, iszsitaisymui neeinant lygionis, ta prietaikmė nepastebiamą yra, ir yra atrasta kad no galō pirmu metu iki subrendimui swarybė yra kaip ketwirtainis augsztumo. Quetelet paduoda priartintą istatymą, kad czėse iszsitaisymo ketwirtainei swarybiu iwairiuose amžiuose yra kaip penkta galybė augsztumu, skersiniam augimui ėsant mažesniām negu augimas i augsztumą. Paprasta swarybė wyriskio, be atneszimo prie jo amžiaus, yra $103\frac{1}{4}$ swaru, o moteriskiu --- 93%. Pagal tai yra galima surokuoti wisą kokios nors tautos swarumą. Taip Suwienuotose Walstijose swarybė wisu gywentuju czėse J. W. Draperio, pagal jo aprokawimą, iszneszė 2.613.000.000 swaru.

Swarybė žmogaus, nežiurint i jo amžiu ar lyti, yra 98% swaru.

T. b.

UNDINOS.

Kriokia kaip meszkinas Niamuns krantuose,
Wėjas supykęs raumoja laukuose,
Nuogandžią bangą padangėje taszko,
Sustamia kalnus, tai wėluk iszblaszko.
Mėnuo padangėj kaip žwakė žibėjo,

Wos - wos pro debesius storus spindėjo,
Kaime dar žmonės saldžei sau miegojo,
Trijų dar kartu gaidys negiedojo,
Girioj apuokas nuobodžei dejawo,
Ir pasenęs wuosis girgždėdamis siubawo.

Tuom laiku tai palei kašną,
Krumai kur sutupę,
Kas-žin koks ten baltas stulpas
Kruta palei upę.
Gal tai undina iszlindus
Motės įieszkinėja,
Užkutenti gal waikina
Naktyj tykinėja?
Ne, ne undina tai tyko,
Tai merga klajoja,
Nors pati to nesupranta,
Ko jai reik tamsoje.
Taij raganė užkerėjo
Jai, kad neilgėtu,

Kad klajodama waikino
Naktyje lūkėtu,
Kurs pawasari praleistą
Karėna pakluwo -
Tuoį sugryžti prižadėjo,
Bet tur but pražuwo!
Ne skarelę baltą mielui
Ant akiu uždėjo,
Ne mergelės aszarėlės
Ant weidu byrėjo:
Warns akis jam iszkapojo
Ant negywo tyro;
Wilkas kuną suteriojo —
Taij likimas skyrė!

Tokia dalis jos! Likime rustingas,
Kam dėl siratos tu toks nemeilingas?
Ar kad nabagė taipo pamylėjo
Jauną waikina, kuri iszlydėjo?
Motės nei tėwo — tai ką ji mylės?
Juk ji isz wargo pražuti tures!
Kam duoti wargsei nuoprosnai pražuti,
Siusk ir jai laimę myleta ar buti.
Kuom kalta pauksztė, karweli kad myli,
Kuom kalts karwelis, kad wėtra isztiko!
Rupi n. bagei, bet wis wilti wyl,
Kad dar paklydęs jis girioje liko.
Kas pasakys jai, kur mielas nakwoja,
Girioje, tyruos, ar prieszus kapoja,
Rasi jau galwą muszyj jis padėjo,
Rasi ir kitą swetur pamylėjo?
Jeigu kaip pauksztis galėtu lakti,
Lėktu už juriu mielausio įieszkoti,
Gywą suradus — ant kaklo jam pultu,
Mirusi — kapan drauge su juom gultu!

Wis tolyn eina; no lūpu nei baŕso;
Niamuns pailso, bangū negirdėti,
Debesius juodus iszdrabstęs po dangū
Nugulė wėjas ant mariu ilsėtis
O mėnuo baltas padangėje rieczia,
Wandenius kalnus ir plynės apszwieczia.
Nekrut nei lapas, jau wiskas nutyko.
Guseis iszkyta isz dugno gilybės
Pulkas nuogalu ne swėto gražybės
„Pļaukkiame szilties”, jos wisos sukliko,

„Szwieczia jau saulė mus”! Žalos ju kasos
 No balto kaklo lyg žolės wyniojas;
 Klykdamos garsei iszeina, kur rasos,
 Ir szlapioj piewoj nuogalės wolojar.

„Uzdainuokiam linksmią dainą
 „Ėai per katnus aidas eina!
 „U! u!
 „Musu duszios sziaudu!
 „Manę motė pagumdino
 „Ir nekrikszczius nuskandino!
 „Mėnuli baltasis, szirdies mylimasis,
 „Tu ateik pas mus ant puotos,
 „Mums waukins yr laime dnotas,
 „Saldžei miega pas karklyną,
 „Pirsztą aukso žieds dabina,
 „Jaunas, augsztas ir patogus,
 „Jau dar musu yr jis žinogus!
 „Szwiesą sawo gausei pilkie,
 „Debeseis neužiwilkie,
 „Kolei raganos lukiója,
 „Kol gaidžei yr negiedoje
 „Szwieskie mums... tenai kas eina
 „Aržuolo link; traukkiam dainą

„U! u!
 „Musu duszios sziaudu!
 „Manę motė pagumdino
 „Ir nekrikszczius nuskandino.

Ir suk iko, sukwatojo,
 Kalnai aidą atkartojó.
 Ir prie ažuolo nuogalės
 Puola kiek tik turi galės.

Priselinę jopi žiuri:
 Per szakų tirsztumą —
 Kas - zin kas i medį lipa,
 Lipa i augsztumą...
 Taigi ta pati mergelė
 Sapnyje ką ėjo —
 Taip prakeiktoji raganė
 Jąją užkerėjo.

Stojas ant pacios wirszunės
 Ir po szirdžia laiko,
 Krupitel bailei, apsidairo
 Ir nulipti taiko.
 Nekriksztėlės godžei haukė
 Jos už medžio seno.
 Nusistwėrė jaunutėlę
 Ir-gi užkuteno.

Ilgai, ilgai dar stebėjos
 Isz aukos gražumc —
 Trecziakart gaidys pragydo! —
 Piolė i gilumą.

* * *

Sucziulbėjo ore kiłdams
 Wėwersys per dumus,
 Gegužė kukuot pagawo
 Po žaluosius krumus,
 Uzdainawo ir ląksztangė —
 Mėns szalin sau eina;
 Auszt auszra pro augsztą kalną,
 Žiamdirbys iszeina.
 Juoduoju miszkas palei kalną,
 Niamuno kur gyłės.
 Niukso pakranczeis per dumus
 Eilėmis žiampilės,
 Oszia, skamba girios, krumai,
 Žolynai szlabždena,
 Mergė miega sau ant piewos
 Palei medį seną.
 Ji negirdi truckszmo ryto,
 Guli wis ant wietos,
 Gegužės neklausinėja
 Kiek gywens ant sweto!

* * *
 Tuom laiku isz miszko žalo
 Jauns waikins iszjoja;
 Žirg- po juom kaip juodas warnas
 Kojas wos kilnoja.
 „Paalsino mudu, drauge,
 Joszena ilgoji.
 Tuo sztai kiemas, kur atkėis mums
 Wartelus mieloji!...
 Gali jau ji ir atkėlė —
 Man neliko nėko...
 Bėgk, žirgeli, lėkk kaip pauksztis,
 Kiek turi tik wieko.
 Paalsintas szułnas žirgas
 Wos tik žengt pajiegi,
 O jaunam karėwiti szirdi
 Juodos dumos diegia.
 Sztai ir ažuols žinomas...
 O Diewe, wałonė!...
 Tai užmigo nest laukus
 Manęs isz kelonės!”
 Metęs žrgą tuoj prie josios —
 „O dangau rustingas!
 Knom priešz tawę nusidėjau?
 Ar-gi tu teisingas?
 Kam gywenti dar ant sweto —
 Juk n-liko nėko”!

Isibėgęs galva medin

Trinkt isz wiso wieko!

Szta! szieną grėbti mergos eina,
Dainuoja eidamos sau dainą,
Prieina aržuolą, sustoja,
Staiga isz dywu iszsižioja.
O kaip arti prie jo priėjo —
Kaip wėjas wisos nudulkėjo.

Susirinko jaunos draugės —

Akeles sau trina;

Susirinko bernužėlei —

Dwi duobes gamina.

Paaidojo palei upę

Ant dirwono pliko —

Nėks ant swėto nenumano,

Kas czion atsitiko.

Ir i zdygo dwi žiampilės.

Ant smileziuoto lauko,

Kur wėjalis užuonėlis

Atwėjais wiens plauko.

Pasodinc ant jos kapo

Awietėlę ploną —

O ant kapo jos mielausio

Patiną raudoną.

Gegužė czion apsilanko,

Kas dieną kukuoja,

O naktis atein — ląksztargė

Dywinai dainuoja.

Ir dainuoja, kol mėnuli

Ant dangaus sulaukia,

Kel undinos isz gilybiu

Ant wirszaus iszpjaukia.

* * *

Eikie, lyra i tėwynę,

Suskambėk graudingai —

Gal ir rasis klausytojas

Stygu sziu nėkingu,

Ką nepersen atsirado,

Isz wargu dainuoja,

Ir tuom szirdi dainininko

No skausmu waduoja.

J. Kalnėnas.

Senowiszk Lietuwos PININGAI.

¹Tasa].

Wieszpatanjant Zygmantu i Augustu i kaip Lietuwos taip ir Lenkijos piningdirbtuwės buwo užimtos labiausei muszimu pusgrasziu. Nors waikszeziujo ir denarai, bet jie buwo muszti prie nusigywenusiu karalu. Pradėta juos muszti no 1502 iki 1529 m. Anuomet Wilniszkę piningdirbtuwę buwo nusišaudęs Ulrikas Hož, tewas wėlesnio kardinola Hozijaus. Ant paskutiniu pusgraszinka isz anos gadynes, paprastai apaczioje Žirgo ir Waikino, buwo ded mas ženklas Wilniszkes piningdirbtuwės.

Kaip tik storesnė monėta tapė iwesta Lenkuose, tai pusgraszei ir denaraj; lietuwiszkiejie, turintiejie penkdali wertybės daugiaus ne kad lenkiszki, negalėjo atitikti reikalams, o muszti Lenkijoje no 1526 m. graszei galėjo buti iszmainomi tiktai su blėdimi lietuwiszkosios tautos, kadažai lietuwiszkoji monėta turėjo didinę wertybę ant 20 procentu. Wienok ne sykiu Zygmantas nutildė szitą

reikalą, nės lietuwininkai nenoromis tiko ant atmainymo ju papročiu. 1535 m. iszduota buwo isakmė iszmusziniėti piningus lietuwiszkus graszius, wadina mus pļokszezeis. Žiamaitijoje wisai nenorėtu priinti tą naują monėtą, už ką karalus gywentojus Žiamaitijos baudė sawo gromata no d. 17 rugpjuties 1535 m. raszyta i Žiamaitijos storastą Mikoļą Norbutą. Tie graszei turi isz wienos pusės Lenkijos areli, o isz kitos žirgą-waiki ir aplinkinius antraszus abipus. Kartais widuryje Žirgo ir Waiko randasi taipgi pawienės litaros, kuriu ženklinimas nėra iszaiszkintas. Ant piningu 1535 m. yra litaros S ir N. O ant piningu 1536 m. yra A, F, G ir M. Apaczioje Žirgo ir Waiko pakojėse perskiria aplinkini antraszą Gedimino stuļpai.

Wieszpataujant Zygmantui I, iki jo miriui, tiktai piningdirbtuwė Krokuwoje buwo darbe. Isz lietuwiszkos piningdirbtuwės no 1536 m. neturime jokios smulkesnės monėtos. Piningdirbtuwėse gadynėje to karalaus muszamos buwo trejopos monėtos: wienos buwo paskirtos dėl waikszečiojimo Lenkijoje, kito tiktai dėl Lietuvos, o treczius isz draugės turėjo buti wartojamos. Prie pirmuju priguli graszei pagal lenku budą, prie antruju graszei pagal Lietuvos budą, o prie trecziuju trecziokai ir szesztokai, o paskui dwylekei ir keturskatikei. No 1547 iki 1569 m. lietuwiszkoje piningdirbtuwėje be pertrukio buwo muszami auksinei raudonėjį pagal budą dukatu Wingrijos; tolaus musztinei (dorėlei) arba puskapei, ir pusinei musztinei buwo muszami no 1551 iki 1566 m. No to laiko ažuot muszino atskiru lietuwiszku musztiniu ir pus-musztinu buwo wartojami dorėlei ir pusedorelei Neapoliszki ir Sikiliszki, kokius karalus paweldė no sawo motynos. Ant tos monėtos buwo tiktai pridėta karaliszka žymė.

No 1565 m. wėl muszami buwo dwigraszei ir ketuigraszei isz sidabro augsztesnės prabos ir iwesta dwigubinius denarus. Po unijos 1569 m. pasilowė iszmusziniėti monėtas Wilniszkiamepiningbutyje. Žinomas Petropilės Ermitazė lietuwiszkas dukatas isz 1571 m. nėra musztas lietuwiszkame piningbutyje.

Priesz užėjimą Zygmanto ant Lenkijos sosto Wilniuje buwo denarai muszami 1546 — 1547 m. be arelu bei Žirgo ir Waiko; ant ju buwo greta karaliszkos litaros Gedimino stuļpas.

Denarai wėlesnei turėjo isz wienos pusės areli, isz kitos-gi Žirgą ir Waiką, apaczioje kurio patalpintas yra metas. Tie denarai, pagal Zagórski, muszami buwo isz griwinos sidabro $3\frac{1}{2}$ prabos 624 gabaļai; o skaityta ju 10 ant lietuwiszko graszio, o 8 ant lenkiszko. Pagal isakmę isz 1528 m. jie turėjo ant $\frac{1}{8}$ daugiau wertybės už anuometini lenkiszką graszi.

Dwigubineidenarai turi isz wienos pusės Žirgą ir Waiką, isz kitos karaliszką litarą. Wertė tu mon. tu isznesza 312 gabaļu isz griwinos $3\frac{1}{2}$ latinio sidabro.

Pusgraszei taipgi turėjo Lenkijos areli ir Žirgą bei Waiką. Wertė ių 158 gabaļu isz griwinos 6 latinio sidabro, dėlto didesnė už lenkiszką, kur isz griwinos tokio sidabro muszta 192 gabaļus.

G r a s z e i lietuviszki muszti ir Wilniskėje piningdirbtuwėje ir Tykocine turi isz wienos pusės galwą karalaus, isz kitos Žirgą ir Waiką.

T r e ę z i o k a i yra keleriopi, wieni turi galwą karalaus ir isz kitos pusės wyresnybini antraszą, kiti turi galwą karalaus ir Žirgą ir Waiką arba Žirgą ir Waiką ir litarą karalaus.

S z e s z t o k a i turi galwą karalaus ir Žirgą ir Waiką su metu iszmuszimo.

Łaikuose kariu su Maskwa dėl iszmokėjimo kareiwiams ałgos pasinaudota Neapoliszkius dorėlus ir pusdorėlus, ant kuriu karalus dėjo mažą karaliszką žymę. Pilniems priskyrė wertybę kapos lietuwiszkuju grasziu (60 grasziu), tardamasi po karės tuos piningus atgauti ir permuszti ant piningu sawo žiamės.

Pabaiga bus.

GROMATOS.

LIETUWA. *Dar keli žodžei apie Adwertą Wolteri.* Užtikęs anąsyk isztrauką isz atsiszaukimo to 'mokslininko' L. Balse, užsimaniau susipažinti su juomi arcziaus ir ėmęs perkracziau wisus jo swarbiuosius 'moksliszkus' rasztus 'Wilenskame Wiestnike', kurs, kaip wisiems yra žinoma, taipgi labai giŭu mokslą waro. Tas mokslinczius, turi buti isz didelo mokslo, nėraip negali atskirti Daukanto no Daumanto (Daumantas -- kuningaiksztis Pskawo, gywenęs kelis szimtmeczius atgal, o Daukantas musu ne per senei miręs rasztininkas]. Argi jis nėra nerado apie Daumantą 'istorijoje' Kojalawycziaus?! Arba wėleik, žmogelui nepasisekė inspėti isz sykio, katrame mēste, Petrapilėje ar Kazaninje, gyweno ir mirė bewaik mokintai Europai žinomas Jonas Juszka. Na už tai ant jo užpuldinėti: — juk Kojalawyczius apie tai neraszė. Tai we szits galwoczzius, pasiekęs „ipatybes gudiszko mokslo“, žiurėdamas in kitus paduoda užmanymus: reikią atumti isz lietuwiu lotyniszikai lietuwiszkas litaras, o duoti jiems gudiszkas; o tai pirmiausei reikią daryti, kad lietuwininkai lengwiaus galėtu iszmokti gudiszką rasztą... Tas snarglus dar nežino, kad lotyniszkas litaras mēs wartojame no pusės szeszolikto amžio, beje kad musu raezte jos yra senesnės už gudu 'graždanką', kad jos turi sawo istoriszką praeitę ir kad tokie 'knisei' kaip 'Voltaire' (sic!) turi žiurėti sawo nosies, o nesikaiszioti kur nereikia... Mažwydis sawo katekizmą atspaudino 1547 m., o ar žinai, Wolteri, kada Petras Didysis nuhedino 'graždanką'? Jei užmirszai, tą atsiwožk Kojalawycziui, ten rasi. — Bet ar jis supras, kas tai yra istoriszka praeitė... Klausykiteši tolaus: „reikia duoti pažinti lietuwininkams ipatybes gudiszko mokslo ir literaturos“. Nėko nesuprantu, ką tu czion nori pasakyti; Isz kur tu iszkase tas 'ipatybes'? kokios tos 'ipatybės'? Jeigu tu czion kalbi apie kumsczią ir kancziu, tai jau, po szimts pypkiu, sakyk tiesiok, ką tu czia slepiesi lyg ĩapė po akėcziomis!... Sze ką tas "mokslo autoritėtas" dar žewer-

noja: „reiktu, kad lietuwei kilnótuosi i rytines rėdybas“, beje i Maskolija. Paėmė ukwata sawo burną auszinti! Lietuwininkai žino, ką jiems reikia daryti ir kur keltiesi. Lietuwininkai nedausioja, kur nereikia, ir i Azija jau negryžsz.

Kaip toki 'mokslineciu' iszrinko dėl iszpildymo tokio swarbaus darbo, tai jau asz to neiszmanau; juk isz pradziós nei lietuwiszkai bewaik nemokėjo. Pirma ne sawo referate apie Prusu lietuwius jis pripeizojo kas-žin ką, jau to turi buti nei jis pats neiszmano; nesidywyjame, kad prof. Jagicz Petropileje apie darbus Wolterio pasake, jog 'newerti yra nei tabako pypkyje'. Dabar kaip pasiwalkiojo Wolteris kelis metus po musu žiamę, tai jau sziek tiek prasi-lawino. Welyt ir 'mės tarnaujame netik s i o w e n i s z k a m, bet r a u r o p i s z k a m moksliui'! Ar žinai, ką asz tau pasakysiu, p. Wolteri: tu dang geriaus padarytum, kad tupėtum su sawo 'ipatybėmis' kur užkabuoryje, o nesipainiotum, kur nereikia, ir neužsiimnėtum 'palicijiszku szniuksztinėjimu ir wisokeis pramanymais', kaip tau jau prof. Jagicz pasakė. Kas?

Isz SUWAŁKU REDYBOS. Pereitą syki („Liet. Bals.“ No 3 ir 4, 146) asz kalbėjan apie tai, kad lietuwiams reikia griebtiesi užsiimnėti amatais, o ne didele pabriu iszdirbysta, ir parodžiau nekurias priezastis, dėlko mės turime taip daryti; dabar-gi asz pakalbėsiu da apie kitas priezastis.

Pirma mės matėme, kad užsiimant žmonėms didele pabriu iszdarbysta tiktai pabrikantai lobsta, darbininkai ne tik ką nelobsta, bet dar juo tolaus juo ju gywenimas blogesnis ir baisesnis. Pabrikantui rupi tiktai kuo didesni pelnų gauti; o dėlto reikia kuo dangiausei daigtu iszdirbti ir parduoti ir kuo pigiausei užmokėti už iszdirdimą. Paigi pabrikantas žiuri, kad kuo pigiausei darbininkams mokėti, kad jie kuo ilgiausei dirbtu ir tt., bet jam suwis nerupi swelkata ir gywastis darbininku. Ant pabriu žmonės dirba susigrudę, per tai ten bjauras oras; kiekwienas darbininkas dirba kasdien labai ilgai ir wis tą pati darbą, jis mažai gauna atsilsio, neturi laiko nei užsiimti kitu koku darbu, nei pasilinksiminti, nei užsiimti dwasiszku darbu — lawinti protą; ant pabriu dirba taipgi moterys ir waikai; žmonės, matote, iszmislyjo tokias maszynas, su kurionis gali gerai dirbti ir waikai ir moterys; kadagi ju darbas pigesnis nėg wyrų, tai pabrikantai prie tokiu maszynu welyja juos samdyti nei wyrus. Wisai maži ir dideli, mergos ir waikinai, wyrai ir pacziós, wisi dirba sykiu susigrudę, už tai sunku czionai mergelei arba jaunai pacziai iszlikti doria, ipacz dėlto, kad dirba ir nakezia; waikai pripranta prie wisoku bjaurybiu, o dirbdami wis labai daug užaugę esti silpni. Matome, kokias kanczias kenczia žmonės dėlto, kad tik pabrikantas turėtu didesni uždarbi; tokiu kancziu nekencziu gero žmogaus gywolei. Ar galime mės to norėti? Ne, mės turime rupintiesi ne apie daugumą iszdirbiniu, bet apie tai, kad kiekwienas žmogus galėtu geriaus gywenti, mažiaus dirbamas, kad jis galėtu ne tiktai gerai pawalgyti ir apsidengti, bet da

turētu laikó atsilsėti, užsiimti mokslu ir tt.

Dabar asz parodysiu, kad nekurios szalys negalės užsiiminėti didele pab-
 riku iszdarbysta, kad ir norėtu ir turėtu gana piningu, — o tai tokios szalys,
 kurios dar tik pradeda užsiiminėti tokia iszdarbysta, kaip antai Maskolija, arba
 kurios dar tik ketintu užsiimti [Lietuwa]. Atsiminkiamo wël, kad pabirkantai
 tiktai žiuri, kad kūo daugiausei uždirbti t. y. iszdirbti ku daugiausei daigtu ir
 juos parduoti. Kiekvienos szalies daugumas žmoniu dabar neturtingi ir nedaug
 ką gali pirkti; todėl kiekwiena žiamė įjėszo sau tokiu szalu, kur galėtu parduoti
 sawo daigtus; taip antai Anglija, kur didelė pabirku iszdarbysta pirmiausei isz-
 siplatino, jau senei per ilgus laikus wis rupinasi, kad dar atrasti arba užkariauti
 kokią nors szali, kuri reikalauja pabirku iszdirbiniu. Paskiaus taip pat pra-
 dėjo elgtiesi ir dabar elgiasi ir kitos žiamės: Amerikos Suwienuotos Walstijos,
 Prancuzija, Wokietija ir kitos. Reikia žinoti, kad szitos žiamės jau ir užėmė
 bewaik wisas reikalingas sau szalis, kurias tik galėjo. Toji žiamė, kuri dar tik
 pradeda užsiiminėti didele iszdarbysta, jau neturės kam swetur parduoti sawo
 iszdirbinius, dėl to ji turi paweržti kokią nors szali, perkanczią pabirku iszdir-
 binius, no tu pirmiaus užėmnsiu žiamiu, bet tai jai nepasiseks padaryti, nės
 anos szalys turtingesnės, geriaus ir pigiaus moka iszdirbti ir tt. Tai-gi tokios
 szalies pabirkantai turės pirkejus tiktai sawo kraszto gywentojus; aiszku, kad
 toka szalis galės iszdirbinėti kur-kas mažiaus daigtu, ne kaip kiekwiena isz anu
 pirmuju. Pabirkai lengwai iszdirbs wisus reikalingus sawo kraszto žmonėms
 daigtus, o amatininku ir amatu nebus.

Ozia turiu priminti szitai: daugumas lietuwiu turi labai mažai lauko arba
 suwis neturi; tie ukininkai, kurie turi gana lauko, dažniausei iszdalina sawo
 waikams ir kiekwienas waikas jau bewaik negali iszmisti isz sawo lauko; jei
 wienas suns užlaiko wisą tēwiszkę, tai kitiems dalis iszmoka pinigais ir per
 tai ilenda i žydo kiszę. Jei lietuwei ir tolaus aippat elgsis, tai neužlgo ateis
 laikas, kuomet Lietuwoje daugumas žiames prigulės „ponams žydams“; neku-
 rie lietuwei taippat turės žiamės, bet tai bus wis tokie, kurie turės daug lauko.
 Daugumas lietuwiu neturės lauko, o amatu, kaip sakiau, taippat nebus. Tai
 kas-gi pirks pabirku iszdirbinius, kad bewaik wisi žmones bus neturtėlei? La-
 bai mažai bus tokiu, kurie galės pirkti pabirku iszdirbinius, pabirkai gi negali
 buti be daugelo pirkiku.

Kur-gi dės is wisi žmonės neturtėlei — gal jie wisi ras darbą ant pabirku?
 Ne, labai maža ju dalis ras darbą ant pabirku ir sztai dėlko: ant pabirku dabar
 dirba tokios maszynos, kurios padaro už kelas deszimtis, ir kelis szimtus, arba
 arba dar daug aus darbininku; pabirkantai žinoma isitaisys tokias maszinas;
 žiamės waldytojai taip pat isitaisys wisokias maszinas, ir mažai samdys darbi-
 ninku. Daugumas žmoniu negaus sawo kraszte darbo ir turės keltiesi i sweti-
 mas szalis; tēwynėje liks tiktai pabirkantai, žiam waldonai ir sziek - tiek darbi-
 ninku. Paklausiu wël, kam parduos pabirkantai ir žiam waldonai sawo daig-

tus, kadagi i uzrubezi beweik su wisu negalēs parduoti? Ļabai maži kam turēs parduoti. Aiszku, kad lietuwei negalēs užiiminēti didele pabriku izdarbyste; taigi nēra kņ nei pradēti. Dabar parodysiu teisingumā sawo žodžiu. Maskolijoje ant pabriku, kurie nemoka akczyžēs, 1842 m. buwo darbininku su wirszumi 455 tukst., 1861 m. — 559 tukst., 1870 m. — 463 tukst., 1877 m. 407 tukst. Tie pabrikai iszdirba daigtu 1842 m. ant 97 milijonu rublu, 1861 m. — 295 milj. rbl., 1870 m. — 452 tukst. rbl., 1877 m. 379 tukst. rbl.

Taigi szitie Maskolijos pabrikai kaiko darbininku wis mažiaus ir mažiaus pradendant no 1861 m., iszlibiniu daro taip pat wis mažiaus ir mažiaus pradendant no 1871 m.; dabar jau keli metai, kaip Maskolijoje 'kryzis', pabriku isdarbystē wis mažinasi, nēs ukininkai budami neturtingi maži gali piukti; kaip destisi ant szitu pabriku, taip turi but. ir ant wisu Maskolijos pabriku. Maskolija iszweža sawo pabriku iszdirbiuiu daugiausei i Persiju ir Turkiju; wienok Persijai parduoda daigtu ant pusantro milijono rublu, o pati perka isz ten ant 5 milijonu rublu; Turkijai parduoda ant 9 - 10 milj., o pati perka ant 25 milj. Žiamdarbystēs daigtu ir gywuolu Maskolija taip pat parduoda wis mažiaus ir mažiaus, nēs jai užstoja kelā Anglija; taip antai 1879 m. Amerika pardawē Wakarinei Auropai 62 milj. karcziu duoniniu grudu, nēs ten tuomet jawai ļabai neužderējo; 1880 m. Wakarinē Auropa reikalawo tokiu grudu jau dusyk mažiaus, bet Amerika pardawē dar daugiaus — 70 milj. karcziu; tuomet Maskolijoje jawai neužderējo, wienok, kad ir butu užderēje, ji nedaug butu galējusi parduoti. Maskolija 1877 m. pardawē kitoms žiamēms 47 tukst. raguotu didelu gywuolu, Amerika - gi tuomet pardawē 57 tukst. tokiu gywuolu; kitamet Amerika pardawē 80 tukst., paskui 136 tukst. Maskolijoje gywuolai eina brangyn, Amerikoje pigyn; dabar patys galite nusprēsti, katra katrai užstos kela.

Matome, kad Maskolija maži sawo daigtu parduoda kitoms szalims ir kad dar mažiaus galēs parduoti; dar ļabiaus galime tā pati twirtinti kalbēdami apie Lietuvā, nēs toji pati Gudija, taip pat Lenkija ir kitos dar szalys, kur jau sziek tiek yra pabriku, bus stipresnēs už Lietuvā. Dar syki atkartosiu, kad lietuwei negalēs užiiminēti didele pabriku iszdarbyste, kadangi neturēs kam parduoti sawo iszdirbiniu; Lietuwei galētu iszdirbinēti daigtus ant pabriku tiktai tuokart, jei pabrikas prigulētu ne wienam pabrikantui, bet ir wisiems darbininkams; kadagi dabar, kuomet mēs suwis neapsiszwietē, szitai negalimas daigtas, už tatai mēs turime užiiminēti amatais.

Pabrikams sekasi geriaus ir pigiaus iszdirbti daigtus, pirma delto kad ten kiekwienas darbininkas dirba tik wienā ir tā pati darbā, antra delto kad daug dirba maszinomis. Taip antai ant pabriko, kuris daro spilkas, wienas darbininkas daro dratā, kitas ii pjausto, trecias smailina, ketwirtas daro galwukes ir tt. Darbininkas dirbdamas tā pati darbā ipranta, iszmoksta gerai dirbti, newaikszczoja no wieno daigto i kitā, per tai ļabai daug gali padaryti,

bet szitai labai kenkia žmogaus sveikatai ir protui, nės pabrīke labai ilgai dirba. Amatininkai taip pat gali išsidalinti darbą ant daug dalu, kad daugiaus padaryti: Szwicarijoje apie 38 tukst. amatininku daro laikrodžius arba dziegorius — kasmet ant 22 milj. rublu — kiekvienas amatininkas daro newisą laikrodi, bet wieni daro wirszu, kiti ratelus ir tt.; jie parduoda sawo išdirbinius wienas kitam ir tiktai ant gaļo tikras laikrodziu darytojas surenka ir sustato wisas dalis i kruvą; netiktai amatininkai dirba dėl wienas kito, bet ir nekurios rėdybos [kantonai] dirba dėl wiena kitos ir paskui mainosi išdirbineis. Maskolijoje, Niž. Nowgorodo rėd., amatininkai peilus daro szaip: wienas daro geležtę, kitas aszmeis, trecias kriaunis ir tt.

Taipgi yra jau daug tokiu maszynu, kurias gal isitaisyti amatininkai: kiekvienas žinome maszinas sinti ir megzti; yra maszinos daryti daigtus isz medžio ir daug kitokiu. Kaip wėjas arba wanduo suka maļuną, taip ant pabrīko maszinas suka ir judina garas, wanduo, elektra; dėlto, kad wartoti garą, arba elektrą, yra wөл istatytos tam tikros maszinos. Dabar jau pradėjo iszmislyti tokias sukanczias arba judinanczias maszinas nedideles; taip antai ant pardoš Paryžiuje 1878 m. buwo maszina H. Dufort'o, kuri gali sukti kitas nedidelas maszinas; toji maszina suwis nebrałgi — apie 30 rubl. Iki sziol žmonės rupinosi iszrastu tiktai dideles maszinas, pabrīkams tinkanczias, dėlto labai dar mažai yra mažu maszinu; dabar-gi pradėjo dirbti ir mažas maszinas ir juo tolaus juo daugiaus iszmislys tokiu maszinu. Dabar, man rodos, asz galu twirtinti, kad lietuwiams nera ką nei ketinti užsiiminėti didele pabrīku iszdarbysta: užsiiminėti jei mės negalėsime, amatininkams gi seksis dirbti, nės jie galės wartoti maszinas ir tt. Dar syki turiu priminti, kad mums reikia rupintiesi ne apie tai kad kodaugiausei daigtu iszdirbti, bet apie tai, kad mums wisiems butu gerai gywenti szioje pasaulėje. Todėl pri lursiu dar szitai: lietuwei turi rupintiesi, kad beweik kiekvienas turētu lauko, nės tuokari geriaus seksis gywenti. Amatininkas, kuris neturi lauko, gywęs gerai tik tuomet, jei jis parduos sawo iszdirbinius; jeigu jis pigei gaus už sawo pardawinius, tai mažai galės ir maisto nusipirkti. Kur-kas geriaus gywenti tam amatininkui, kuris turi lauko; nors jis pigei parduos sawo daigtus, wienok galės gerai maityties, nės jis daug sawo maisto gauna no sawo lauko. Apie tai, kad daugumas žmonių turētu lauko priguli rupinties wyriausybei, bet mės negalime dang ko tikėties no sawo wyriausybės, užtai turime, kaip galėdami, patys rupintiesi. Tiesa, ir Maskolijoje szitą daro [kalbu apie Maskoliją, nes ten daugiausei lietuwin]: szimet ji dėl Lenkijos ir Suwalku rėd. itaisys banką, kuris skolins piningus praseziokams norintiems nusipirkti lauko. Užniamunėje toks pat bankas yra jau no 1884 metu. Brolei, pirkkite, kaip galėdami, sau lauko; jei po wieną negalite, tai pirkkite susidėję keli arba kelolika. Griebkiamėsi taipgi už amatu ir prekystės.

P. Lu'as.

S' ENANDORIS. Skaitydami raszteli isz Szenandorio, patilpusi i No 4

L. Balso apie zokoninko Zeytz'o troszkawimus, gal kas ir abejojote apie jo teisingumą. Jeigu tas rasztelis turētu mažai teisybės, tai brolis Augustinas pasirodytu labai dideli melagiumi, nors jis yra gerai apsenęs, nės pats brostwininkas Aug. patikrina teisingumą anam rasztelui No 6 „Wiarus'o" sawo apsiresskime lenkams po užraszu „Klasztor Polski". Mums labai yra nawatna, žiurint i tą diewuotą seneli, katr ems jis meluoja — ar lenkams ar lietuwininkams! Jis Wiaruse lenkams žada pastatyti iki 1 -- 15 rugpjuczio net du klosztoriu — wieną Offo Parke, o kitą bene aplink Plymouthą. Kas atspės pasaulumą to brostwininko? Gal kožnas lietuwis! Zeytz Szenandorio lietuwiams szaipydamasis pasakoja, kad jis dėl lietuwiu naudos klosztorius mislyjės irengti [sic!]. Kodėi lenku Wiaruse Augustinai pamirszai apie lietuwius nors wieną žodi istarti? Trumpai paaiszkinsiu; Szenandorio keli naujalenkei matydami, jog Paukszcziio pajiegos pasirodo neisztenkamos ant nuweikimo stipriu lietuwiu, pasistengė parsikwiesdinti minėtą zokoninką kaipo talkininką Paukszcziui pasitikėdami, kad szis sawo weiklamu nusmangsęs kyłanezią jau lietuwiszkąjį dwasę. Mės nepawydžiame broliui Augustinui darbsztuoties dėl gero lenku, bet ir negalime iszkęsti nepasakę, kad tuli tabokei nepadarys jokios naudos taip dėl lenku kaip ir dėl lietuwiu, tik jei tiek, kad pasidauginus daugiau dykaduoniams, reikės daugiau pakelti ir sunkenybiu lenkiszkaj ir lietuwiszkaj draugijoj.

Brolei lietuwei! Ar-gi mums wertėtu duoti medegą ant tulu smauginyziu, kokias rengia musu tautai nekurie akli naujalenkei. Tegul tas brostwininkas renka piningus pas sawiszkius, lenkus, naujalenkius ir wokieczius — kuriems tarnauja. Mums reikia lietuwiszku mokslawiecziu ir lietuwiszku mokintoju; už tai mės sawo piningus pažadėkime ant sawiszku reikalų ir sawo naudos, o ne ant musu sulenkinimo!

Ant galo reiktu pagirti broli Augustiną, kuris pilname sawo zokoninkiskame pasipuoszime neatsako geram lietuwiui žingi 1 karczianą ant ałaus stiklo, nors jis ir keiksnoja mažumą po ałeziui ant L. Balso — tai mat jo pareiga. Jis pasakoja, kad L. Balsas turės tylėti ir glostyti kuningiją, nors matytu anos bļogiausius darbus. Mat kaip greit persimainė senelo budas, kada buwo prastu darbininku, gana ricjosi su p. Kossakowski'u už neteisingumus kuningijos. Gana bus tiek. Jeigu kas isz tikru lietuwiu nenorėtu tikėti, kad naujalenkei Szenandorio dėl sulenkinimo lietuwiu parsitraukė isz Przemysli'o minėtą brostwininką, tam pridursiu teisingą patikrinimą wieno kuningo. *M. Juszcza.*

SZENANDORIS. Wytauto draugystė ant susirinkimo d. 20 wasario sutarė piningus Susiwienyjimo laukti sawo kasoje iki ateinantis seimas nuskirs kasieriu Susiwienyjimo. A. Kapoczius yra iszrinktas kasieriumi dėl piningu kuopos iki Susiwienyjimas duos kasieriu. Kasierius Susiwienyjimo St. Milaukas pasirodė tuomi tarpu neisztikimas, nes jis bene sulaužė sawo padarytus prižadus akyse delegatu ant seimo 15 rugp. Szenandoryje. Ludna, kad wiena apsibuorszkolawus awis wisiems lietuwininkams gėdą daro.

Stovis kasos Susiwienyjimo Wytautinės knopos yra sziądien toks: 15 dorėlu ir 20 centu randasi kasoje, prie 12 sąnariu.

Sekretorius M. J. Andriukaitis.

— Apie „Lekarz domowy“. Lenkiszkas rasztpalaikis wadinamas „Lekarz domowy“ iszleidziamas tuo Dr. (?) M. P. Kossakowski'o Czikagoje, atklysta isz nozinomos man priezasties i Szenandori po antraszu „Andrzejewski J.“. Asz kaipo lietuwis, nenorėdamas turėti jokiu susineszimu rasztiszku su tuomi szundaktariu, kaipo iszgamiu ir neprietelumi Lietuwas, duodu žinoti jam per L. Balsa, kad ano „Lekarzo domowego“ nemislyjau nei nemislyju prenumera-woti; ne dėl to, kad p. szundaktarpaikis prisimeñuodams lenkams kelissyk iszbraurojo lietuwiszką tautą „dynewyczuwkoje“, bet dėl to, kad „Lekarz do-mowy“ neturi jokios wertės ir swarumo akyse lietuwiu, bent ir lenko.

Mums aiszski ludyja mokslingumą ir didelę iszmini to „daktaro“ wiena jo gromata pauksztinėje, musu gadynės kiaulu piemenys daug geresnes groma-tas raszinėja. Tasai szundaktaris isz naujalenkiszko karszczio pamirszo, kad mės gywename jau pabaigoje XIX amžio. Man dar iszpuštu priminti apie to naujalenkio prieszpatapin perdėjimą „Wiek i pielęgnowanie niemowląt“, kur jau bene ir Maiżeszius apie toki budą gydymo daugiaus numanė, uždrausdamas žydams walgyti kiaulieną. Nėko nerandame naujo p daktarpaikio rasztuose apie „pielęguowanie niemowląt“ — kaip tik apie sweiką „pena“ ir tyrą „orą“. Kożnas žino apie tai. Daktarpaikini reikėjo pasirupinti pirmiaus iszguldyti isz angliszkos kalbos kokiū budu wargzas beturtis darbininkas galėtu tą sweiką peną ir tyrą orą susigauti. Jis tiek mokėjo pasakyti, kad taworas, bran-giau pirktas pas 'rodaką', yra swe kiasu's, bet pirkeñui užmirszo pa akyti, kur tuos piningus pasemti. Czia reikėtu kitokio gydytojo naminio, kaip Kossa-kowski'o Lekarz domowy. Asz welyju p. Kos-akowski'ui perskaiytyi Kuoksz-czio kningutę apie „Auginimą“, ta kningutė baisei pigi — tik 25 centai; gauna-ma rėdystėje L. Balso. Mėgink, daktarėli, žengti i prieszaki su žmonėmis, nors tu isz papratimo lengwesnė yra atbulžengysta su Plymoutho plik-gužeis. Žinok p Kossakowski, kad Andrzejewskis nuwažiawo i Lietuwą, taip kaip tau pažystamās Kasakaitis i Lenkiją, už tai nėrkam skaiytyi tawo laikraszczio, kuri man siuntė.

M. J. Andriukaitis.

WATERBURY, Conn. Jau pusantri metai, kaip gywenu szitoje sweti-moje szalyje, toli no draugu ir giminin. Metai bus, kaip pirmasyk sawo wien-genczius atradau szitoje szalyje, karsztai trusuojančius apie pastatymą bažny-czios Naujorke. Ju darbai teko atidėti ant tolimesnio laiko per nesuoprotį daugumo musu brolu, taipos - gi ir kuningo Warnagario, norineziu turėti ir bažnyציą ir knuingą be jokios užziuros, ir padaryti baczką bedugnę nėkadus nepripildomą sunkei uždirbtus musu brolu centais... Szitas geras noras musu brolu, taipos-gi ir 'Liet. Balsas', laikrasztis prigimtoje, per musu motinas, mus mažus luluojant, iszmokintoje kalboje, liepia kożnam be wienam laukti

geresnės ir linksmesnės; atėitės dėl buvancziu swetimoje szalyje ir broliszk
 sutikimo. Bet sztai netrukus atsirado 'Wienybė Lietuwininku' Paukszezio ir
 Baczkausko, netu mecziau apszvietimo; dėlto ir gali dabar nedėlė no nedėle
 lietuwininkai prisiskaityti wisokiū negirdėtu keiksmu ir plowoniū. Nedywai
 kad Pauksztis nesigėli umms lietuwiams Taradaiką duoti už dėdę, o krioką ni
 tetę; taipos-gi kaip iszskaicziau isz 6 num. 'Wienybės' lietuwininku kraipi
 penėti krioką, kuri paskerdęs ant atcinaucziū Welyku sawo godamą galėl
 prikotinti. Nedywai, kad jis mokina musu moteris pasinarinus ant wirwagali
 wedzioti ulyeziomis po mēstus Suwiennotu Walstiju; taipos-gi apszankia
 meszkomis ir kitokeis dar negirdėtais lietuwiams wardais. Nedywai, sakau
 nės kur gali aklas nuvesti! ką laukti no bulaus pieno! Paukszezio wisi darba
 yra iszrokuoti ant siauros pažiuros musu broliū, ant prigawimo ir ant iszliežimo
 sunkei užprakaitnotu dorėluku už nėkur netikusį darbą. Isz kožno žingsnio
 matyti sziksznosparnio darbai. Jis rėkia wisokeis balsais, buk No 1 szimeinio
 L. Balso gromatoje isz Maskwos apszaukta lietuwiū neiszmanėleis; iszjuokė
 žodžius 'tauta', 'magija', 'spiritybė' ir tt. Ot, Paukszeziui walė wiskas, nori
 jis apskelbia kozną bei wieną, dėlto didžiū balsu rėkia, kad nei wienam jis
 szłowės neplėzia, ir jeigu kas kam nepatinka, tai dėdės taradaikos ir tetos
 krioko darbas, ir kad jis neraszo wisą prawardę, tik pirmutines litaras. Ha! ha!
 ha! man rodosi, kad kastrą Pauksztis iszmisloja, keikia, wis tiek, ar padėtos
 yra tik dwi litaros ar wisa prawardė, nės jeigu asz iszjuoktą ir apiplėsztą no
 szłowės pažystu, isz dwieju litaru atseksiu prawardę; o jeigu nepažystu, tai
 man galima desėtą litaru ilpidinti, wis nėko nežinosiu.

Isz to wiso dar mat ti, kaip yra dar siaura pažiura musu broliū, kad jie
 rankomis ploja, kada giria juos, neatmindami ant to, kad dar nepalowė ore
 skambėti žodžei keiksmu, plowoniū ir negirdėtu iszjuokimu. Dywai, kad
 tokio Paukszezio laikosi ir jan tarauja O, sunku pamislyti, kaip ilgo laik
 reikia lietuwiams, kad ateiti ing supratimą, kas yra naudinga dėl juju, o kas
 ne, kad pažintū kelą, kuriuo galima jiems eiti i gerowę, ir kad nesiduotų jeb
 kokiam besmagenini no to kelo nusiw loti, ir wėl kad tokie begėdžei negalėtu
 rasti tarpe lietuwininku sėbru jo netikusio darbo.

Jau trys nedėlės bus, kaip atlankė Waterbury pagimdytas Plymouth
 „Spasabas greito iszsimokinimo angėlškos kalbos dėl lietuwininku Amerykie
 Norėjau tuojau apie tą paskutini Paukszezio weikalą dėl persargos musu broliū
 keletą žodžių paraszyti, bet laukiau, ar Balsas tą darbą geriaus nepadarys.
 Paskutiniame numeryje Balso neradęs nėko apie tą labai apszauktą per poną
 Paukszti prawadninką labai nusiminiau, kad neparasziau ant sykio, per ką ne
 wieno brolo likosi kieszė aplengwinta newienū dorėluku per sėbrus Pauksz
 czio už jojo nekam newertą darbą. Asz pats macziau keletą tokiū nėkdarbiū
 parduotu per agentus; naje wieną prie manęs pardawė, negalėjau persargėti
 waikną uždirbanti tik 75 c. ant dienos, nės buwan dar nematęs to gabingio

prawadninko, 'gramatiko', kokio, kaip yra sena angliszka kalba, dar nesulaukė. Agentas taip yra atsidaęs ant tarnavimo bossui, kad nedavė nei pasižiūrėti, koks tavoras, iki nebuvo užmokėta \$ 1.10. Taip ta kupezystą pasidarė, kaip newienam davėsi matyti czigonus Lietuvoje mainant pypkeis; mat nesigauli brolis brolo, nežiuri, kad mažiaus uždirda, ne kad reikia ant užlaikymo gywenimo. Pabaigus turgu tuoju paėmiau žiūrėti, koks yra tas garbingas prawadninkas. Skaitau, skaitau ir nėko nesuprantu. Paėmiau toki pat prawadniką lenkiszkoje kalboje; bet taip-gi nėko nesuprantu. Labai persigandau pamislyjęs, kad toki laiką mokinausi ir nėko nemoku. Griebiau už skrybėlės, pasikiszęs po pažasczia prawadniką bėgu, kwapo neatgaudamas, pas wieną man pažystamą amerikoną mislydamas, kad jis man ateis i pagelbą. Bet kur tau! žiurėjo, žiurėjo, kraipė isz pusės i pusę, ant galo paklausė, kur gawau kyniszką kningą. Kada pasakiau, kad tai kninga dėl iszsimokinimo angliszkos kalbos, pakraipęs galwą atsakė. kad isz jos ir per 30 metu negalima yra iszmokti angliszkai. Paskui taip ant nuomonės atwertęs kningą ir rodo: Pray, du not spik so fest, -- a little, -- not quit, -- you ough. Wisos tos klaidos patilpo ant 84 ir 85 puslapio. Dar asz prasziau, kad daugiaus parodytu; mosterėjo ranka atsakydamas, kad nėra nei wieno puslapio, ant kurio nerasi no 3 ik 10 klaidu. Nėko nesakęs paėmiau prawadniką ir nusiminęs traukiaiu namon, mislydamas sau, kaip tai neturi gėdos wieni daryti darbą nėkam netikus, o kiti pardawinėti brolaus nesenei i szitą szali atkelawusiems ir prigautinai pauti užczėdytą dorėli per nedawalgymą ir kitokiu budu atitrauktą centą nog užlaikymo gywasties. Taip gailaudamas waikino nurasziau gromatą pas Paukszti, kad sugražintu piningus; bet kur tau, dar gawau gerai iszkeikti. Skaitydamas 7 num. 'Wienybės' tuos keiksmus labai džiaugiausi, ir tuomi labiaus džiaugiausi, kuomi labiaus keikė, nės tame macziau Paukszczio piktybę ir neužkentimą teisybės. Ot, szuns balsas necina i dangu! lietuwiszka kalba turį prastu ir teisingu priežodžiu. Apie tą weikalą Paukszczio tik tiek galima yra pasakyti, kad yra be jokios prekios iszguldymas isz lenkiszko Pośrednik Polsko - Angielski', ir padarytas per tokius, kurie sawo gywastyje neturėjo rankose jokios gramatikos ir nėra bandę nors skaityti moksliszką kningą. Jeigu tik tiek galu pasakyti ant pagyros Paukszcziiui, kad jojo kalendorius gerokai inspėjo užtėmyjimms saulės ar mėnulo jo sėbrn. ir kad per taip trumpą laiką rėdymo jo 'Durnybės' parėjo i supratimą žodžio tauta, wartojamo L. Balse; tas žodis taip isigražino Paukszcziiui, kad No 6 ilipino 6syk. Man rodosi, kad pabaigoje szitu metu jau gerai nuwoks 'magiją ir spiritybę'. Tada wisi jo piktžodziawimai ir keiksmi, kuriuos iszblowė pereiname mete, wirs ant jo paczio ir dėl geresnės jauswos juju iszsiraszys ant lentagalo ir pasikabins ant sawo ragu kad negalėtu kitus badyti.

Juozas Sztrimas.

BEREA, Ohio. Mielas Rėdytojau! Dėkawoju tau labai, kad neperstoja sawo brangaus Balso sinsti po to, kaip asz Paukszczio skotertėje tawę isznėki-

nau pereitą metų. Su laiku supratęs Paukszečio durnybę, o kytrybę prieš tušus žmones, skaitytojus, atmečiau ir nenoriu skaityti wisgi tu wisztprotingu plauszkyniu. Mislyju ir kožnam reiktu susiprasti, ką jis daro mums ant juoko. Tik reikia imtiesi ir perskaityti su atidžia wieną ir kitą laikraszti: tada imtiesi galwą ir apuimslyti ne po wieną numeri, bet po 3 ar 4 'Wienybės ir 'L. Bałso tada supras katras dar neturi sumaiszytą galwą per Pauksztinę, jog Paukszeči Wienybė iszcina tamsos dwaseje. Gera dwasė sawęs negiria, ji yra giriama no kitu; o Pauksztis ar taip apsieina? Jeigu tu, Paukszti, geroje dwasėje raszai Wienybę, kodėl tu kabinišiesi prie kitu? Kuomi tu iszsimokėsi Szlupui ir Diewui už sawo welniszkus keiksmus ir godrybes... Tu ewangėliszskas žmogau ir pamokslu drukuotojau! kodėl nepameni ant tu žodžiu: kas tau negerai, kitam nedaryk... Kas sawę augsztina bus pažiamintas. Apsimislyk gerai ant szitu žodžiu, o palauk Szlupą bjanroti, muszkiesisau per snuki, tu beproti; ar tai ženklina ką, kad tawo Wienybė didelė, kadagi jōje nėko nėra. tiktai plauszkynėmis, pasakomis, zwogawimais ir keiksmais pripildyta. Ką Lietuwos piemens prie kiaulu iszmoko, o dabar užmirszo, tai tu nori priimti wėl ir iszmokinti? Kad tu nori pamokinti su pamokslais, turi apsimislyti, kas ēsas; tawo pamokslai tik papiktina žmogu. Ne sawo durnais žodžeis pamokinsi, tik paweisda. O kokia tawo paweisda? tik kitą keikti, kitam duobę kasti; ar tai toks Diewo prisakymas? Kad prisakytą artiną mylėti, tai tu imanęs nužudytum... Raszai, kad Szlupas praszo piningu už Bałsą; tai didžiausia gėda tau tuos žodžius isztarti! Szlupas yra garbės wyras, jis neiszmetinėja nei wienam, tiktai meilėi kada prisimena; o tu keikdamas ir kolodamas wiloji, iki tawo kakarinę pripildys tuli lietuwininkai, nors iszmingingi nei cento neduos už kolojinę. Bałsas yra uolā atramos dėl skaitytoju; kas turi pradžia mokslo, tas gali daug iszmokti ir žinoti tiek, ką katras klesas iszėjęs yra. Pauksztis neužkenczina mokintu kaip žydas kryžiaus uelto, kad pats nemokintas. Szlupas wargo, mokinosi del musu wisu ir nori mus wisus prieszakyn tiakkti, o Pauksztis kaip wėžys prieszginis i užpakali weda ant paskandinimo marion tamsybės. Pauksztis nori tiktai maskolui itikti ir lenkams, o nepamiena, kad piningus isz lietuwininku praszo keikdamas ir už nė tą palaikydamas sawuosius. Likk sweikas, Pauksztuk, eik, ilizlą tapk; benė iszperėsi daugiaus welniu ir gywacziau dėl sawo tušū skaitytoju, bet man rodosi, kad kryžius tawę užbaigs, nės Diewas tau nepadės keiksmus prie kryžiaus statyti. N. Martiszauskas.

RUMENIJA dėl apgynimo sawo žiamės no užėjimo swetimos walstijos priskyrė 6 milijonus dorėlu.

TURKIJOJE sultonas liepė wyrams no 17 iki 40 metu buti gatawais i karę; Turkija regi, kad Rusija tyko apimti Bułgariją. Nėi Kaulbars nėi Zankow neperkalbėjo sultoną idant stotu ant pusės rusu.

ITALIJA. Baisus žiamės drebėjimas 22 ir 23 d. wasario Rivieroje, prie

ko keli tukstanczei žmoniu gawo galą, buwo jau pranesztas isz anksto per mokintą wokietį Rudolfą Falbą; Falbo teorija prii ma itekmę žwaigždziu ir ju konsteliacija žiamėp i karsztą ir skystą žiamui widuri, lygei taip kaip mēi no turi itekmę i priepładi ir nuosekli mares. Ant tos teorijos pasirēmęs Falbas jau nesyki ateinancius žiamės drebėjimus praneszē. Jei mokslas neparēmē iktuolai k tos teorijos, tai paeina no to, kad mokslinczei prieszgyniuoja wisam kam, kas susiduria su widuramžio astrologija.

SZPANIJOSJE prof. Miguel Marayta lankose aplink Ribas skrytēs Geronos galop rytiniu Pyrinėju, užtiko labai mažus žmones, no 1.10 iki 1.15 mētru, augszcio, kuriuos kiti wadina enanos, ju rankos ir kojos yra mažutytės slėpsuys ir pezei platus; wisi turi raudonus plaukus ir platu bei augsztą weidą, plökszcia nosi; akys yra kreiwos kaip kad pas kynus ir tutorius; keli tik gywplauke wietoje barzdos. Uoda yra raukszlėta no mažystos; wyrai ir moterys wisai yra paweidus. Jie laikosi no kitu žmonių wisai atskiyromis. Nei kokio mokslo neturi, ir nors sawo wardą žino, retai pamena wardą sawo tēwa; nemo ka nēko rokuoti.

WINGRUOSE raudasi ilgiausias tunnelis ant swēt o pas Szemnitzą, kuris jau 1782 m. buwo padarytas dėl apdrėgninimo lankos Giano; jis turi 3 mētrus augsztumo, tiek pat platumo, bet ilgumo 16.500 mētru, dėlto i 1500 mētru ilgesnis yra už tunneli Gotardo Szwicarijoje.

WOKIETIJOJE pagal žodžius Boernės randasi 16.89% daktaru, ir ju wienas pripuoha ant 2875 gywentojų.

Łūke skyrimo pasiuntiniu i seimą socijalistai gawo 1871 m. balsu 101.927, 1874 m. 151.670, 1877 m. 493.447, 1878 m. 437.158. 1881 m. 311961, 1884 m. 549.990; o szituose skyrimose socijalistai igijo wirsz milijono balsu!

Padėjimas apgulimo tapē apskelbtas dėl Sztėtyno mēsto.

1 d. gruodžio 1885 m. skaitant gywentojus Berlyno radosi tarp 1.315.287 gywentojų 577.726 tokia, kurie buwo Berlyne gimę, 683.105 gimę Prusijoje, 17.516 gimusiu už rubežians. 1871 m. wyru buwo daugiau negu moteriu ant 8523 galwu, o 4 metus wėlaus 51.531 moteriu buwo daugiau ne kad wyru; tai priguli no to, kad kasmet i 30.000 moteriszkiu atkelauja i Berlyną ant gywenimo.

Alzacijos ir Lotaringijos gywentojai, kurie pirm 200 metu pateko i Prancuzijos waldžią, po 1871 m. pagriebti i Wokietijos naga, nēkaip nenori nulenkti sawo sprandus, pripratusius prie walnybes, priesz palicijiszką tikslą wokietziu; nepatrauke ju Bismarkis prie sawęs nei atnaujindamas uniwersitētą Sztrasburge. Rekrutai bėga, waldowai žiamę pardawę kraustosi i Prancuziją.

Kynai wisur platinasi, no 1848 m. jie ėmē kraustytiesi i Ameriką, kur ju szendien yra keli szimtai tukstancziu; no 1875 m. jie atwyko ir i Berlyną, kur itaise kyniszkius kromus, o szendien ten rengia plautuwes ir prosytuwes. Berlyno laikraszczei stoja piesta priesz kynus nurodydami, kad kynai Kaliforniją Amerikoje sunaikino, o prieg tam raupais apkreczia; raupus kynai nūnēsžē ant Szulwicziu satynu, kur pulkai gywentojų iszmirē; taip pat tinkasi Austranijoje. Amerikos rinka turi pigias kynu dirbtas kurpes, skrybėles, drobę it. Reikia apsisaugoti, idant kynai neužkrėstu raupais, labiausei plaudami drapanas, nēs prosydami tacias jie apturszka wandeniu isz burnos. O raupai yra limpanti ir baisiausia szios dienos liga!

RUSIJA wėl su kynais pykstasi: kynai apielinkēsē Kaszgaro ir Kuldžos turę sutrauktos kariuonos i 30.000; regis bus apmaudo, iki rubežius ezia tarp Rusijos ir Kynijos bus apwestas.

O d e s s o j e suimta sutarimininkus, kurie kilus karei su Austrija ar

Wokietija tiekėsi sukeldinti lenkus prieš Rusiją; tame suokalbyje isipainiojėsa daug apicėriu ir uredininku.

Rusija nusipirko keletą didelu garlaiwiu.

P e t r a p i l e j e tapė pakarta daug apicėriu, kurie buwo susiburę prieš wyresnybę. Apie tą atsitikimą wyresnybė tyli.

AUSTRIJOJE '86 m. gruodyje isžėjo statistiszka metinė rokunda apie Austrijos armiją. '86 m. buwo ten 866.696 statyti kariaunos tarnystan, bet is ju $\frac{2}{3}$ dalys, beje ant 10 0 wyru 7:2, dėl kuniszku ydu buwo pawaryti, tiktai 127 ant 1000 tiko i tarnystę. '79 m. tarp 1000 rekrutu tik 590 radosi netinkancziu, '86 m. tas skaitlus pasikėlė ant 32 procentu! Toks augimas nesweikatininku prideri no neužtenkanczio peno dėl žmonių. Kaimu gywentojai gandami mažesnas algas daugiausei i tarystę netiko; Wienna, Budapesztas ir Praga pristatė daugiausei tinkancziu žmoniu i kariauną. Austrijoje mažiausias žimunas rekrutu priskirtas ant 1554 millimėtru [o Wokietijoje 1521], o wienok isz 109) statomu 114 rekrutu nepasiekia nei to augszezio. Palyginant kariaunan netinkanczius Austrijoje no 1801 - '85 m., randame pasikėlimą ju ant 106 procentu, beje '85 m. buwo daugias kaip dusyk taip daug netinkancziu negu 1801 m. Wargas yra arsziausia priežastimi nykimo; gerai penėti gywentojai turi stiprią jaunuomenę. Taip pat blogai einasi ir Wokietijai.

ARGENTINOJE no gruodžio mėnesio emė platiniesi kolėra; nerupestingūmas wyresnybės jos pasiplatiniimui gelbėjo. Lytus no rugsėjo puolė, dėlto krito milijonai arklų, ragnoczių ir awiu, kurie wisi neužkasti puwo ir smirdėjo; kur gywuolu pu limas buwo didesnis, ten ir kolėra gricziausei prasiplatino ir daugiausei žmonių nužawino. Mendozos mēstelyje nekoki laiką mirė 80, o Tukumane 90 žnoniu! O dar iszeiwu ten kasdieną galybės atplaukia, ir papuola i didžiausia wargą.

SUW. WALSTIJOS. Wasingtonė tapė bill prieš mormonus priimtas, sudas persekios mormonu bažnyczias; turtai draugystė iszeiwu mormonu tapas apwersti ant mokslawiecziu; pati gali prieš polygamistą wyra stoti už Judytoją, polygamistai nepriimami ant registracijos — Pagal Halės Bill priskirta \$ 10 mil. dėl pancėruotu laiwu, dėl apgynimo pamariu ir uostu ir tt.; \$ 1.200.000) dėl kenuoliniu laiwu, \$ 600.000) dėl torped niu laiwu ir \$ 3 mil. dėl parengimo anokių laiwu. Seutas paskutinėse dienosė priėme billus, kurie isz wiso \$ 46 mil. nesza dėl apgynimo rubežiu!

N a u j o r k e Ed. Ungeris, kuris nužudęs Aug. Bohlę sukapojo ir i Baltimore iszsiuntė, tapė prasudytas ant 20 metu i Sing Sing.

— Wincas Juszkauckas, kuris laikė karcziamą ant East B'way No 262, pateko i kalėjimą ant 3 mėnesiu ir koros turi užmokėti \$ 100 už prasizengimą prieš istatymus sawo amate.

B a l t i m o r e s lietuwininkai užsimanė padaryti liet. parapija; koznas pristojantis moka 10 dor iginiu pipingu, ir po 2 centu no uždirbamo dorėlo kaipo prigulėjimo mokesti.

Herkimer'e N. Y. moteriszkė Drusė už nužudymą sawo wyro tapė pakarta.

Lietuwininkai!

3 d. kowo bus apwaikszezjojamas numetimas baudziawu jungo no Lietuwos; susirinkimas bus atlaikytas saloje ant Rivington str. No 125 Naujorke; sznekos bus lietuwiszkos ir lenkiszkos; inejimas yra walnas. Ateikite, brolei, su pacziomis ir seserimis dėl linksmaus praleidimo szito ketwergo wakaro!

HOTELIS LENKISZKAS

Leono Alberto *KRYGIERIO*

16 *Rivington st.* *NEW YORK.*

Krautuwė wyno, alaus ir kitokių gėrimų, podraug Restauracija, ir sueiginė wieta Lietuwiszku draugyszių. Kožną subatą szwėžios deszros ir kopustai.

O'NEILL BROS

parduoda naminius daigtus, ir tai pigiausei wisame walsczinje. Taipgi turime sàkrowà skrynuczių ir grabų, kuriuos mės pigiaus padarome ir ant sznokescziò duodame.

Namuose Shanks *O'NEILL BROS.*

Main st. Shenandoah Pa.

LENKISZKA APTEKA.

138½ *Division st.* *NEW YORK.*

parduoda wisokias gydykles szitos žiamės ir isz swetur. Lagoniams duodama yra patarmė. Reikàlanjantiems siunozu gydykles ir i farmas.

Dr. K. Smakowski.

KRAUCZISZKAS KROMAS.

Drapaons dël draugyszių galima gauti; prekia 12 procentu pigiaus ne kad pas kitus tame mēste. Kas mēnesis parcina abrozai naujos mados, taip kad didis ir mažas gali naujusia madà pasirinkti. Darbas yra dailausias ir be jokiu klaidu. Užsipraszau draugus ir pažystamus pasawę.

S. Main st. Shenandoah Pa.
Andrius GRYNEWYCZIUS

MIEŁDAŽIO KRAUCZISZKAS KROMAS.

Darau uniformas ir kitokias drapaunas; prekia yra nuderiamà; drapanos tiktai ant orderio. Draugyszių drapanas galima gauti wisokios mados.

6 *E. Centre st.* *Szenandoryje.*

J. MIEŁDAŽIS.

Edm. S. T. SIENKEWYCZIUS
ir

Jono *STEPONAICZIO*

Lietuwiszkas Salunas.

Wynas, Lagerinis alus, Biljardas ir gardus užkandys dykai.

88 *Hester St.* *NEW YORK.*

UŽNIAMUMIECZEI pas UŽNIAMU- NIETII

Ateikite aplankyti mano walgin kromę, o nepasigailėsite. Taworai yra szwieži, geri ir pigus.

KAZYS BUTKEWYCZIUS.

ant *Main st.* priesz pacztą

Shenandoah Pa.

LIETUWININKAI eikite

pas *LIETUWININKAI!*

Taisau wisokius dziegorius, sieninius, kiseninius, budintojus ir tt., pagal naujansius mekanikos buklius Prieg tam taisau ir nulieju auksinius bei sidabrininius ziedus, lenciugelus. Sužusius antwožus dziegorėlu labai gražei sutaisau. Wiską pigiaus ir geriaus darau ne kad kromuose.

KAZYS GILUS.

58 *Hicks st.* *Brooklyn N. Y.*

Kningos ant pardavimo.

REDYSTEJE Liet. BALSU, 43 Spring st. New York.

- Auszros Kalendorius ant 1885 ir 1886 m. po 25 centus.
Tėvynainių giesmė Wyturio 15 centu.
Oszkabalū dainos 25 centu.
Lietuwiszkas szuipinis 15 centu.
Drazdansko swētiszkos ir szventos giesmės 15 centu.
Miglowaros dainos 25 centu.
Nerio pamokslai apie gaspadorystę 25 centai.
Auszrā 1833-85 m. po pusantro dorelo, o 1886 m. už 4 num. 80 c.
Žirgas ir vaikas Jono Basanawycziaus 25 centu.
Witoloranda Kraszewskio, dwiejose kningose, 75 centai.
Uzdnotynas, norintiems pasimokinti rokundu, 40 centu.
ABECELA ir taip mokintuwė dėl waiku, isz kurios yra galima isz-
mokti skaityti, raszyti, suprasti gantos atsitikimus ir iszsimokinti wisus po-
terius. 30 centu.
Keli žodžei apie auginimą. 25 centai.
Iszganymas wargdienio, 18 centu.
Musu žydai ir kaip no anu turime gintiesi, 25 centai.
Potikiszka tragedija PATRULIS 25 centai.

Lietuwinkai Philadelphijos padarė rolą sawo susirinkimė panėkinti 'Wienybės rėdytoją už iszbuajojimą susiwienyjimo wisu lietuwinku Amerikoje; tas werszis blauna nesuprasdamas geru darbu ir werczia juos ing mėszlą.

Komitėtas susiwienyjimo Philadelph.

A. OWENS,

No 18 ir 20 S. Main st. Shenandoah Pa

Krautuwė miltu, mėsos, szieno. taip-gi ir kitokiu daigtu tinkancziu prie namu ir stalo. Taip-gi didelė w rtyne pigiu materiju dėl drapanu. Teisinga woga ir pigiausia wieta dėl lietuwinku. Eikit ir persikanokite!

A. OWENS.

THOMAS SLATTERY

CZEBATU ir CZEWEERYKU KROMAS pigiausias mēste. Dėl sulopymo primu pagal reikalą,

namuose Leidels Brick,

W. Centre st. Shenandoah Pa.

P. BARTIKOWSKY,

252 & 254 East Market Street,

Wilkes - Barre Pa.

Aukso ir sidabro taworni, Amerikisz ir swetimu žiniamu dziegorėlei, drapanos, skrybėlės, kepurės, czebatai ir czewerykai, walgymai randasi manokrome. Ateikite ir neapsigausite wisu pirkdami pas manę!

P. BARTIKOWSKY.